

Metamorfózy práva ve střední Evropě 2020: právo a krize

František Cvrček, Helena Jermanová (eds.)

Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2020, 402 s. ISBN 978-80-261-0995-2

Aktuální současnost se „honosí“ označením pandemická. Svět se potácí mezi informacemi, dezinformacemi, přijímanými omezeními, odmítanými omezeními, emotivním vybuzením a dalšími a dalšími prvky, které provázejí nejen domácí, ale i celosvětovou diskusi. Těmto vzdušným neuniká ani právo. Přestože je celá řada problémů podrobena právní regulaci, konkrétní reálná aplikace buď vytváří nové problémy, nebo ty řešené dává do nových souvislostí, případně se objevují vztahy, které řešeny nebyly. Z mnoha různých důvodů. Není proto divu, že se objevují publikace, které chtějí vyjasnit buď obecný přístup práva ke krizi, nebo řeší dílčí prvky právní regulace nemoci, krize nebo omezení. Jednou z nich je i tento sborník, který spojil autory z různých (nejen) právních disciplín a postavil před ně problém krize. Bylo na autorech samotných, jak se s tématem vypořádají. Není snad překvapením, že převážilo aktuální téma pandemie nemoci covid-19, ale sborník obsahuje i příspěvky, které reflektují obecná témata krize.

Sborník „Právo a krize. Metamorfózy práva ve střední Evropě 2020“ nabízí široký pohled na problematiku, která je nepochybně aktuální vždy (protože vždy hrozí nějaká krize, nebo aktuálně nějakou krizí společnost nebo člověk prochází), ale v současnosti se zhmotňuje v široké a hluboce reflektované podobě. Sborník proto reaguje nejen na problémy, které by mohly nastat, ale dotýká se problémů, které reálně existují. Případně mají reálné následky. V kontextu toho, že lidské poznání je limitované a jen obtížně reaguje na nové podněty, považují za žádoucí, že podobná publikace vychází a jednotliví autoři našli čas se vyrovnat se současnou situací. Sborník proto slouží k rozšíření poznání o situaci, se kterou v našich podmínkách nemáme mnoho bezprostředních zkušeností, a vytváří podklad pro to, aby další a další autoři měli na co navázat a buď načerpat inspiraci, nebo vybudovat stavbu vlastních poznatků.

V tomto případě je nutné vyzdvihnout, že sborník je koncipován víceoborově a lze v něm nalézt příspěvky z mnoha právních oblastí, ale také příspěvky, které právo zkoumají z vnějšího (neprávního) pohledu. Příspěvky publikované ve Sborníku „Právo a krize. Metamorfózy práva ve střední Evropě 2020“ lze rozdělit do tří skupin. První jsou ty, které reagují na současnou situaci a představují přehled právní úpravy. Obvyklé je, že nemají příliš prostoru pro hlubší zohlednění obecných charakteristik současné pandemie (což je nejčastěji zmiňovaná příčina krize) a reflektují přijatá právní opatření. Do této první konkrétní reflexe lze řadit příspěvky Arkady Alexandro-

va „Nadprodukce norem jako způsob adaptace českého právního řádu na krizovou situaci“, Kateřiny Noskové a Patrika Kurze „Covid 19 v exekučním prostředí“, Róberta Gyuriho „Formálno-právne aspekty opatrení Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky pred a po prijatí zákona č. 286/2020 Z. z.“, Ludmily Gajdošikové „Tvorba práva a legislatíva v období pandémie (aj s osobitným zreteľom na sociálne zabezpečenie)“, Rastislava Krále „On line rokovanie obecných zastupiteľstiev a hlasovanie obecných zastupiteľstiev per rollam. Dočasný nástroj v čase koronakrízy alebo inšpirácia pre budúcnosť?“, Petera Kukliše „O novele zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia (č. 286/2020 Z. z.)“, Martiny Kantorové „Trestnoprávne aspekty skrátenia, neodvedenia a nezaplatenia dane a poisťného počas núdzového stavu“, Alice Říhové „Poskytování pomoci obětem domácího násilí v době koronavirové“, Lukáše Hendrycha „Role Evropské rady v prelegislativní fázi evropského legislativního procesu v průběhu krize“, Patrika Kurze „Vybrané otázky vlivu Covid 19 na soudy a soudní řízení“ a Miroslava Hromady „Zaměstnanost v době krize“. V těchto příspěvcích spíše popisného charakteru se můžeme seznámit s dílčími aspekty, které nese právní regulace v době pandemie v České republice a na Slovensku. Jejich důraz na detaily se liší, byť někdy je rozebírané téma vlastní více příspěvkům. I dílčí charakter některých z nich však vytváří dostatečný prostor pro navázání a rozvinutí příslušné odborné diskuse.

Druhá skupina příspěvků směřuje k obecnému uchopení buď současné krize, nebo krize obecně – a to v různých významech, které lze s tímto pojmem spojit. V této kategorii se můžeme setkat s teoreticky vysoce propracovanými přístupy k pojmu krize a jejich relevancí pro právo, jako je tomu v případě textu Eduarda Bárányho „Právo – zdroj istoty v krize“ a Ludvíka Davida „Umět žít s výjimkami“, který přibližuje možné konsekvence s ohledem na výjimky. Dále jsou zde texty akceptující krizi jako hlavní motiv kritiky současného práva, což lze spatřit v příspěvku Františka Cvrčka „Pár poznámek k digitalizaci v právu“. Tyto příspěvky se nenechávají strhnout současnou lavinou zájmu o krizi, ale hledají obecnější odpovědi o naší současnosti. Jejich inspirativnost spočívá v teoreticky propracované koncepci, která poskytuje oporu v situacích, kdy konkrétní poznatky nejsou dostatečné. V podobném duchu je i empiricky laděný příspěvek Lucie Berdisové „Slovenské právnické profesie v krize: Vyjde po Búrke slnko?“, který zkoumá z právně-etického pohledu konkrétní krizi současné slo-

venské právní scény. Historický pohled nabízí příspěvky Stanislava Balíka „Rakouské zákonodárství na ochranu dlužníků, spotřebitelů a nájemců v období I. světové války“ a méně právně, zato více literárně laděný příspěvek Miroslava Černého „Právo a krize v dobách moru – několik poznámek“. Tyto dva příspěvky ukazují, že je možné v historii čerpat poznatky pro současnost. Pokud se tedy skutečně chceme poučit a zjistit, že i právo je plné příběhů, které směřují *odněkud někam*, pak nemůže překvapit určitá setrvalost v řešení krizových situací, kterou se lidé vyznačují. Poslední příspěvky v této druhé skupině představují texty Petera Breziny „Úvaha o právu a absolutnu“, kterému současná krize posloužila jako odrazový můstek k pozoruhodným úvahám o střetu právních učebnic a praxe, a příspěvek Žanety Pixové „Právo a krize – optikou soudních rozhodnutí“, který přistupuje k tématu kreativně.

Poslední, třetí, skupinu příspěvků představují ty, které se krizi nevěnují a rozebírají specifická právní témata. Sem lze řadit příspěvky Jána Ivančíka „Prezumpcia nevinny a zásada *in dubio pro reo* – současné výzvy a rímsko-právne východiská“, Jiřího Muláka „Úvaha nad koncepcí trestního řízení – ohlédnutí zpět a pohled vpřed“, Evy Benešové „Sdílené pracovní místo. Nalezne místo u českých

zaměstnavatelů, o to více v době nouzového stavu?“, Vladimíra Pelce a Jiřího Muláka „Terorismus a organizovaný zločin – výzvy pro trestní právo v 21. století“ a Vladislava Vnenka „Projev zásady *vigilantibus iura* v insolvenčním právu“. Tyto příspěvky jsou nezávislé na jakémkoli pojetí krize a představují obvyklou součást jakéhokoli sborníku odborných příspěvků. Vzhledem k tomu, že sborník je *náhražkou* za pravidelnou konferenci, která zastává otevřený přístup, je jejich zařazení důstojnou poctou konferenci, která se snad v budoucnu opět uskuteční.

Celkově předkládaný sborník působí jako dílo, které ve většině svých příspěvků nabízí pohled na současnou situaci. Pozorný čtenář tak již dnes může získat poznatky, které mu umožní buď zahlédnout světélko na konci tunelu, nebo alespoň poznat, že se v tunelu nacházíme. To není málo a právnickou obec čeká ještě mnoho úkolů, k jejichž řešení můžeme třeba i v tomto sborníku nalézt klíč. Proto proti úrovni jednotlivých příspěvků nemám námitky, které by je diskvalifikovaly z odborného kontextu. Přístup jednotlivých autorů považuji za odpovídající odborné diskusi.

*doc. JUDr. Mgr. Martin Škop, Ph.D.
Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno*